

Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

Τόμ. 2016, Αρ. 2

6ο Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ Π.Τ.Δ.Ε.
ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΨΥΧΟΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

6^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων
24-26 Ιουνίου 2016

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ISSN: 2529-1157

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Παπαδόπουλος Ιωάννης
Πολυγρονιπούλου Σταυρούλα
Μπασιάς Αγγελική

ΙΟΥΝΙΟΣ 2016

Η θεά Αθηνά και η Αράχνη

Άννα Σοφού

doi: [10.12681/edusc.1005](https://doi.org/10.12681/edusc.1005)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Σοφού Άννα. (2017). Η θεά Αθηνά και η Αράχνη. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 2016(2), 1200–1207. <https://doi.org/10.12681/edusc.1005>

Η θεά Αθηνά και η Αράχνη

'Αννα Σοφού ΠΕ5

Η παντοτινή υφάντρα η Αράχνη σύμφωνα με το μύθο του Οβίδιου

Η θεά Αθηνά δίδαξε στους ανθρώπους όλα τα όμορφα έργα και την τέχνη του αργαλειού στην πρώτη γυναίκα την Πανδώρα, όπως αναφέρει ο Ιωάννης Κακριδής. Η ίδια η Θεά Αθηνά είχε υφάνει τα πρώτα υφάσματα και έντυσε την Πανδώρα και την Ήρα, όταν εκείνη ήθελε να ξετρελάνει το Δία με τα θέλγητρά της.

Η Θεά Αθηνά ντύνει τους ήρωες

Ακόμα η Θεά Αθηνά έντυσε και τον Ιάσονα για να τον αγαπήσει η Μήδεια και τον Ηρακλή με βασιλικό ένδυμα, όταν εκείνος ελευθέρωσε την πατρίδα του από τους Ορχομένιους Μινύες.

Ακόμη η Θεά Αθηνά στόλισε και τις γυναίκες των Φαιάκων με φρόνηση και τέχνη και τις έκανε να ξεπερνούν τις άλλες γυναίκες στον αργαλειό.

Ο Μύθος της θεάς Αθηνάς και της Αράχνης

Ο μύθος λέει πως την υφαντική τέχνη τη χάρισε η θεά Αθηνά στους ανθρώπους.

Μια κοπέλα που ονομαζόταν Αράχνη, κόρη του Ίδμονα του εμπόρου πορφυρών νημάτων στη Λυδία, έμαθε να υφαίνει τόσο καλά, που έγινε διάσημη σε όλο το κόσμο. Μάλιστα έλεγαν ότι η θεά Αθηνά είχε δείξει την υφαντική τέχνη στην Αράχνη.

“Η Αράχνη” ,έργο του Νικολάου Γύζη , 1884.

Εθνική Πινακοθήκη.

Η Αθηνά ήταν αξεπέραστη στην υφαντική τέχνη.

Η Αράχνη είχε κάνει όνομα με την αξιοσύνη της να υφαίνει πανέμορφα χαλιά. Όσο ύφαινε τα χαλιά της τόσο αυξανόταν η υπερηφάνειά της και προκλητικά καλούσε τη θεά να έρθει και να συναγωνιστεί μαζί της στην υφαντική τέχνη.

Και η Αράχνη υπερηφανευόταν και ολοένα έλεγε ότι γνώριζε την τέχνη της υφαντικής καλύτερα και από την ίδια την Αθηνά που τη χάρισε και τη δίδαξε στους ανθρώπους.

Οι Λυδοί παρήγαν μάλλινα υφάσματα από λεπτά νήματα βαμμένα με ειδικό τρόπο.

Τότε η Αθηνά μεταμορφώνεται σε γριά και συμβουλεύει την Αράχνη να μην καυχιέται τόσο πολύ.

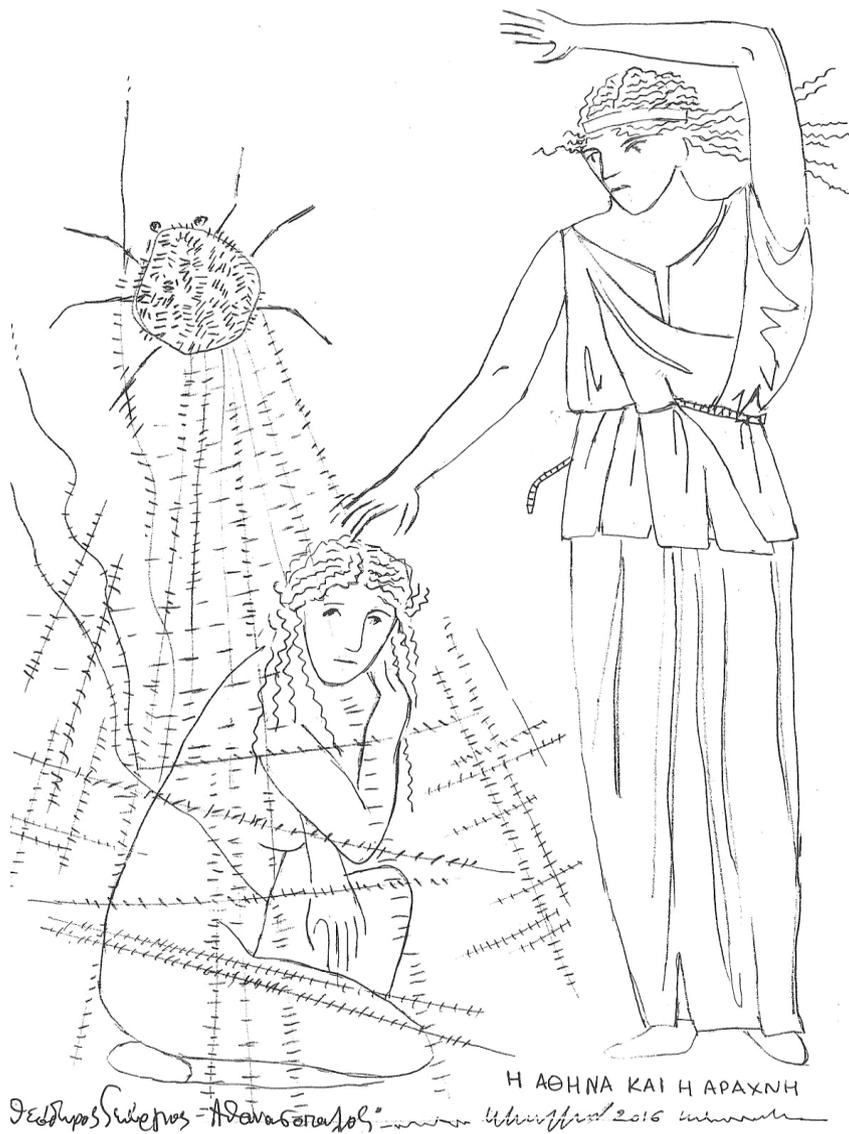
«Αγαπητό μου παιδί, η εμπειρία έρχεται με τα χρόνια και τα γεράματα δεν είναι η αιτία κάθε ασθένειας, γι' αυτό να μην περιφρονήσεις τα λόγια μου παιδί μου. Δεν πειράζει να επαινείς τον εαυτό σου στους θνητούς, καθώς τα ευκίνητα δάκτυλά σου με επιδεξιότητα περιστρέφουν το μαλακό μαλλί, αλλά δεν πρέπει να απαρνιούνται οι θνητοί, την αξία της τέχνης της θεάς Αθηνάς, που την προσέφερε στους ανθρώπους. Αν ζητήσεις κόρη μου συγχώρεση, η θεά Αθηνά θα σου τη δώσει».

Στη συνέχεια το πρόσωπο της Αράχνης σκοτεινίασε και πέταξε στη γριά ένα κουβάρι νήματος που κρατούσε στο χέρι της. Και η Αράχνη συνέχισε: *«Η γνώση μου στην υφαντική είναι τεράστια».* Συμβούλεψε τη Θεά να έρθει εδώ η ίδια και να μην αποφεύγει το συναγωνισμό.

Ακούγοντας τις προσβλητικές και συνάμα προκλητικές φράσεις της Αράχνης, η θεά άλλαξε μορφή και από ηλικιωμένη γυναίκα μεταμορφώθηκε σε νέα.

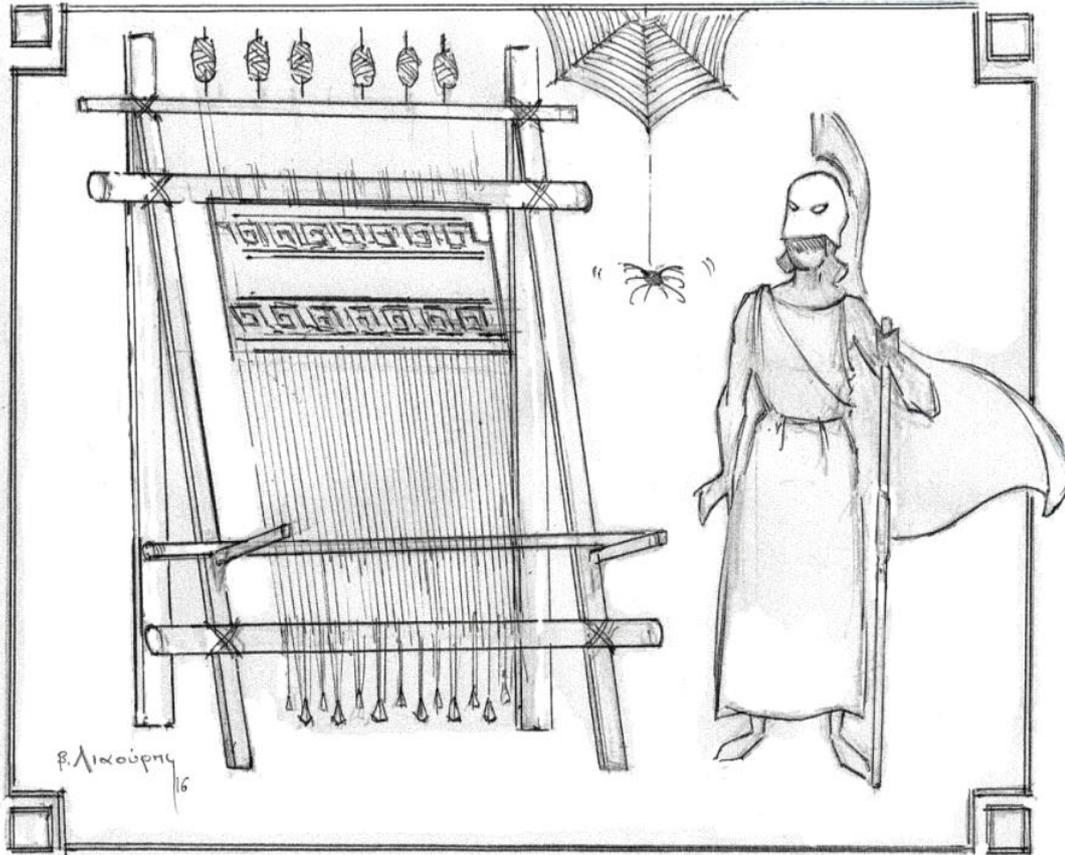
Αμέσως η θεά και η Αράχνη έπιασαν θέση στους αργαλειούς τους. Και η αναμέτρηση ξεκίνησε.

Η Θεά Αθηνά οργισμένη, είτε γιατί μία θνητή είχε τολμήσει να συγκριθεί μαζί της, είτε γιατί αυτή η θνητή είχε ιστορήσει πάνω στα έργα της τους έρωτες των Θεών, τη μεταμόρφωσε σε αράχνη.

“Η Αθηνά και η Αράχνη . Η μεταμόρφωση της Αράχνης” .

Έργο του Θεοδώρου-Γεωργίου Αθανασόπουλου , Αθήνα 2016 .

“Αθηνά και Αράχνη. Η τιμωρία της Ύβρεως”.

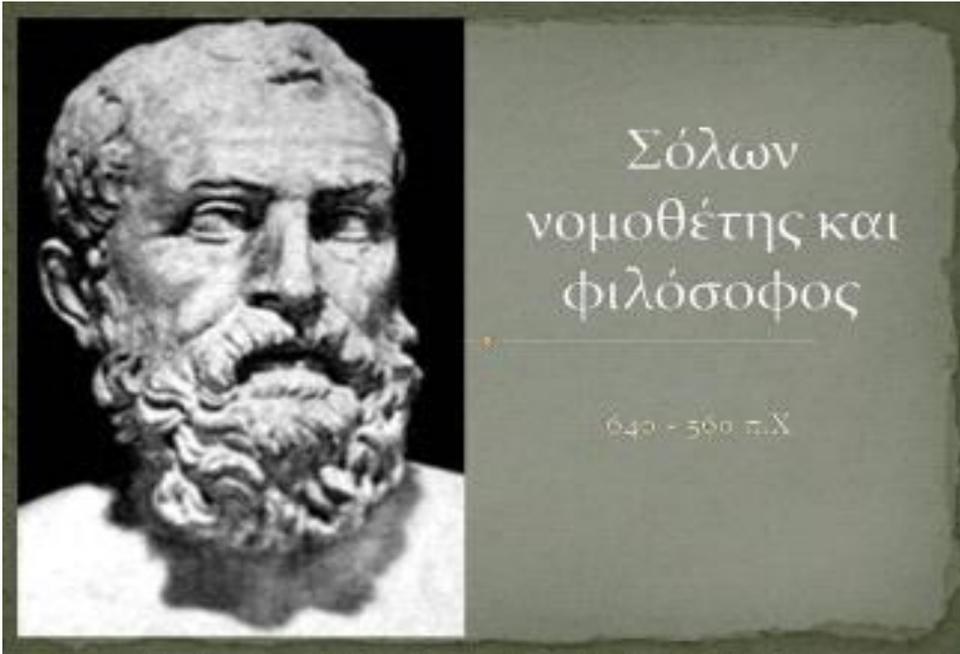
Έργο του Βασίλη Λιακούρη, Αθήνα 2016.

Η Θεά Αθηνά οργισμένη για την αλαζονεία της Αράχνης τη μεταμορφώνει σε αρθρόποδο.

Ύβρις

Το λάθος της Αράχνης δεν το εκδικάζουν τα Δικαστήρια. Δεν υπάρχει αντίστοιχο δικαστήριο να το εκδικάσει.

Ύβρις είναι η υπέρβαση του μέτρου. Το υπέρτατο όριο είναι το αδιάβατο σύνορο ανάμεσα στους θνητούς και τους αθανάτους. Όταν οι άνθρωποι το υπερβούν με την αλαζονεία και τη μεγαλοφροσύνη τους τότε οδηγούμαστε στην Ύβρη.

Σόλων - Μηδέν άγαν

Ο αρχαίος φιλόσοφος και αθηναίος νομοθέτης Σόλων που έζησε τον 6^ο αι. π.Χ. (640-560 π.Χ.) έλεγε το γνωστό απόφθεγμα “μηδέν άγαν” που σημαίνει καμμία υπερβολή, δηλ. οι άνθρωποι να μην οδηγούνται σε υπερβολές για να μην φθάνουν τελικά στην ύβρη.

Ύβρις – Άτη – Νέμεση- Τίση

Η Ύβριςείναι υπέρβαση του μέτρου.

Η Άτηείναι η τύφλωση του νου.

Η Νέμεσηείναι η οργή των Θεών και τέλος η Τίσηείναι η θεϊκή τιμωρία.

Η αλήθεια πίσω από το μύθο: Η εκδίκηση της Αθηνάς πιθανόν να καταγράφει μια παλαιότερη εμπορική αντιζηλία ανάμεσα στους Αθηναίους και τους θαλασσοκράτορες Λυδοκάρες.

Η Μίλητος ήταν και αυτή σημαντικό κέντρο της υφαντικής τέχνης όπως ήταν και η περιοχή της Λυδίας απ’ όπου καταγόταν η Αράχνη.

Αργαλειός

Η αρχή της υφαντικής τέχνης χάνεται στα βάθη της ανθρώπινης προϊστορίας. Στη συνέχεια αναφέρει τον αργαλειό και ο Όμηρος.

Στα Ομηρικά έπη ο αργαλειός αναφέρεται ως Ιστός. Η Πηνελόπη ύφαινε τη μέρα και ξεϋφαινε τη νύχτα. Με τον τρόπο αυτό ξεγελούσε τους «μνηστήρες» που την περίμεναν ώσπου να τελειώσει το «διασίδι» της. Η Πηνελόπη χρησιμοποιούσε κάθετο αργαλειό.

Η Θεά Αθηνά - Εργάνη αναφέρεται ως προστάτιδα θεά της υφαντικής τέχνης, και απεικονίζεται σε αγγειογραφίες να υφαίνει σε αργαλειό.

Μίλητος και ταπητουργία

Οι αρχαίοι Έλληνες καθώς και άλλοι λαοί της Μεσογείου θεωρούσαν τους τάπητες ως είδος εξαιρετικής πολυτέλειας. Η δε Μίλητος υπήρξε για αρκετούς αιώνες το σημαντικότερο κέντρο ταπητουργίας της αρχαιότητας.

Αρναία Χαλκιδική – Υφαντά

Στην Ελλάδα παράδοση στην υφαντική είχε από παλιά η Αρναία και τα υφαντά της ήταν ονομαστά και μοναδικά.

Τα θέματά τους προέρχονται από την Ελληνική μυθολογία, όπως το άρμα του Ήλιου, ο χορός των Μουσών και διάφορα άλλα θέματα, όπως η ελληνική λεβεντιά, ο μήνας του Μέλητος, ο χορός των Σουλιωτισσών, ο βασιλιάς της ερήμου.

Μοναδικά υφαντά, κιλίμια, χράμια... συναντάμε επίσης στο χωριό Απείρανθο της Νάξου, στην Κρήτη καθώς και στην περιοχή της Τσακωνιάς.

Και στις μέρες μας η προσπάθεια αυτή συνεχίζεται σε διάφορα μέρη της Ελλάδας από υφάντρες και τα υφαντά τους είναι πραγματικά αριστουργήματα.

«Τίποτα δε χάνεται πραγματικά για εμάς όσο εμείς το θυμόμαστε» φράση απ' το βιβλίο της Laucy Maud Montgomery. Και όπως επισημαίνει και η υποφαινόμενη «η θύμηση είναι ένα ταξίδι χωρίς τέλος στον πολιτισμό».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Liddell, H. G. , Scott , R .(2007) Λεξικόν της αρχαίας ελληνικής γλώσσης ,
Αθήνα

Πελεκάνος.

Λεξικά Γ.Μπαμπινιώτη

Ετυμολογικό λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Ιστορία των λέξεων,
Κέντρο Λεξικολογίας, 2^η Έκδοση, Αθήνα 2011.

Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Κέντρο Λεξικολογίας, Αθήνα 1998.

Βικιπαίδεια e-istoria λήμμ. Ταπητουργία , Μ. Ασία .

Dodds, E . Οι Έλληνες και το παράλογο (Μτφ .Γιώργης Γιατρομανωλάκης)
Αθήνα 1996 .

Εγκυκλοπαίδεια «Πάπυρος Larousse Britannica» λήμμ. Υφαντική, Λυδία,
Αράχνη.

Κακριδής Ι., (1986) Ελληνική Μυθολογία, Τόμος : Οι Ήρωες , Εκδοτική
Αθηνών.

Καραστέργιος , Αστέριος Θ. , Τα υφαντά, δήμος αριστοτέλη χαλκιδικής

<http://www.dimosaristoteli.gr/gr/culture/textiles-Ouranoupoli-Arnaia>

Τα υφαντά της Νάξου στ' Απεράθου (Διαδίκτυο)

Οβίδιος , Μεταμορφώσεις VI 1-145

Πετρίδης , Αντώνης “Τα ποικίλα πρόσωπα της Ύβρεως”, Σύγχρονη Άποψη,
Αθήνα 2012 (posted by antonispetrideswordpress.com)

ΠλίνιοςοΠρεσβύτερος, Naturalis HistoriaVII. 56. 196.

Richter , G. (1959) A Handbook of Greek Art, Phaidon,

Τσακόνικα υφαντά